

Het jaar van de zwaluw

Lerarenblad 1e graad

Lerarenblad 1

1 Het jaar van de zwaluw:

Lesdoel:

De leerlingen kunnen het begrip trekvogel omschrijven.

De leerlingen kunnen enkele winterse factoren opnoemen die de zwaluwen verplichten te trekken.

De leerlingen zien in dat de trek een gevaarlijke tocht is (niet elke zwaluw haalt het).

Lesblad:

Gebruik de tekeningen in de volgorde van de seizoenen om de leerlingen het verhaal te vertellen van het jaar van de zwaluw.

Inhoud:

Het is lente.

De zwaluwen komen terug van de warme landen in Afrika. Ma en pa zwaluw keren terug naar hun eigen nest onder dezelfde dakgoot als vorig jaar. Gelukkig hangen de nesten er nog! Met een klein beetje opknap werk, een beetje modder hier, een zacht veertje daar, ziet het er weer fantastisch uit. Moeder zwaluw legt al snel haar eitjes in het nest.

Het is zo er.

Een nest groot brengen is zwaar werk! De jongen hebben grote honger en lusten graag insecten. Daar zorgen de ouders voor. Ze vangen de hele dag lekkere vliegen en muggen en brengen ze naar hun jongen. De hele zomer eten de jongen goed, zodat ze stevig groeien.

Het is herfst.

De jongen kunnen al goed vliegen. Ze zijn flink en sterk geworden. Net op tijd om hun eerste grote reis te maken. Tijdens de herfst en de winter wordt het weer in België erg koud en nat. Muggen en vliegjes zie je dan niet meer rondvliegen. Zwaluwen willen natuurlijk nog wel een hapje eten. Daarom gaan ze op reis naar de warme landen in Afrika waar de vliegen en muggen nog wel rondzoemen. Zo een lange reis die de vogels elk jaar maken heet de vogeltrek. Vogels die elk jaar op reis gaan, zijn trekvogels. Zwaluwen zijn dus echte trekvogels.

Zwaluwen gaan graag samen op reis naar de zon. Daarom verzamelen huiszwaluwen vaak op de telefoondraden. De jongste zwaluwen kunnen zo de groep volgen naar Afrika. Zo raken ze de weg niet kwijt. In groep voelen de zwaluwen zich ook veiliger voor roofvogels. Omdat vele ogen samen meer zien dan één paar ogen.

Op de telefoondraden rusten ze nog even uit. Ze poetsen hun veren. En weg zijn ze.

Goede reis! Tot volgend jaar!

Het jaar Van de Zwaluw

Lerarenblad 1e graad

Lerarenblad 2

De zwaluwen aken geen plezierreisje!

Afrika is heel ver van hier. De reis zal lang duren. Zwaluwen vliegen elke dag een klein stukje. En als de wind in de goede richting waait, gaat het sneller vooruit. In één keer lukt niet: het is veel te ver! Tijdens de trek moeten ze steeds goed opletten voor roofvogels. Want zo'n roofvogel lust wel een lekkere zwaluw! Zwaluwen hopen ook op een beetje goed weer tijdens de tocht. Als het te veel regent zijn er geen insecten in de lucht en dan hebben de vogels honger.

De zwaluwen trekken over hoge, ijsskoude bergen, hete woestijnen en grote zeeën. Als het sneeuwt in de bergen, krijgen de zwaluwen het zo koud dat ze kunnen doodvriezen. Maar boven de woestijn is het dan weer zo warm dat ze grote dorst krijgen en nergens kunnen drinken... ze moeten goed volhouden en niet verloren vliegen! Ook boven de zee kunnen ze niet zomaar stoppen. De zwaluwen stoppen vaak een keertje op een eiland om uit te rusten en dan de zee verder over te vliegen. Maar op veel van die eilanden lopen jagers rond die ook op rustende zwaluwen schieten.

Het is winter.

Na hun lange en gevaarlijke reis komen de zwaluwen aan in de warme landen van Afrika. In België is het nu winter. De zwaluwen overwinteren dus in Afrika en genieten van de zon terwijl wij een dikke jas en muts aandoen. In Afrika eten de zwaluwen hun buikje rond. Want hier zijn nu wél volop insecten terwijl er in België geen vlieg of mug meer te zien is. De zwaluwen wachten in Afrika tot het weer lente wordt om terug te keren naar ons land.

Opmerking

Kinderen kunnen zich de vraag stellen waarom de zwaluwen steeds naar ons land blijven terugkeren. Waarom krijgen ze hun jongen niet in Afrika? Waarom maken ze elke keer weer zo'n lange, gevaarlijke tocht naar het noorden? Dit is één van de vragen die behoort tot het grote mysterie van de vogeltrek. Wetenschappers hebben een aantal mogelijke antwoorden, maar echt zeker is men er niet van.

Een mogelijke verklaring kan zijn: op het ogenblik dat zwaluwen terugkeren naar het noorden, profiteren ze maximaal van voedselbronnen die slechts tijdelijk (enkel in de warmere maanden), maar wel in overvloed aanwezig zijn en waarmee ze hun jongen kunnen grootbrengen. In Afrika is er ook een groot aanbod aan insecten, maar er zijn ook meer concurrenten én meer predatoren. Een andere verklaring is dat in het noorden tijdens de zomermaanden de dagen langer worden, terwijl aan de evenaar (in Afrika) de dag even lang blijft en dus in vergelijking korter is. Hierdoor is er meer tijd om voedsel voor de jongen te verzamelen. Hierdoor groeien de jongen sneller en blijven ze 's nachts minder lang zonder voedsel.

Kortom zwaluwen broeden dus met meer succes door naar onze streken te komen. Anderzijds kunnen ze onze winters niet overleven en keren daarom terug naar het zuiden wanneer de herfst aanbreekt.

Het jaar van de Zwaluw

Lerarenblad 1e graad

Lerarenblad 3

1 Mmmmmh...modder?:

Didactisch materiaal

Kleurenprent van boeren- en huiszwaluwen die modder en stro verzamelen aan een plas. Wordt gebruikt om het verhaal te onderbouwen.

Inhoud:

Deze figuur staat symbool voor de bouw of het herstellen van een nest vòòr de eitjes worden uitgebroed.

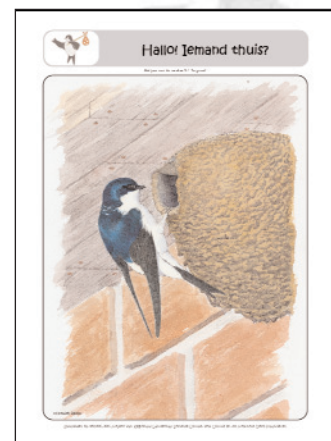
2 Flink groeien:

Didactisch materiaal

Kleurenprent van huiszwaluw aan zijn nest. Wordt gebruikt om het verhaal te onderbouwen.

Inhoud:

Zie thema "Een nest". Deze prent staat symbool voor de drukste periode van een zwaluw ouder. Voortdurend jagen om de hongerige kuikens te voeden.

3 Samen op reis:

Didactisch materiaal

Zwart-wit prent van boeren-, huis- en oeverzwaluwen op een telefoondraad. Wordt gebruikt om het verhaal te onderbouwen.

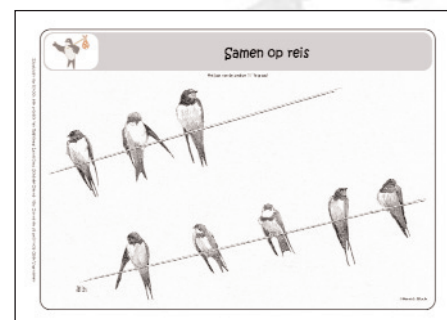
Inhoud:

Zwaluwen gaan niet alleen op reis. In grote groepen trekken ze richting warme landen. Ze verzamelen traditioneel op telefoondraden.

Extra: "Wie is wie?"

Hoogste draad van links naar rechts: BZ - HZ - BZ.

Laagste draad van links naar rechts: BZ - OZ - OZ - BZ - BZ

4 Wat eten we vandaag:

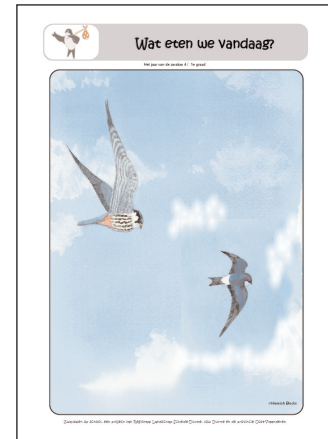
Didactisch materiaal

Kleurenprent van een boomvalk die jaagt op een huiszwaluw. Wordt gebruikt om het verhaal te onderbouwen.

Inhoud:

Deze figuur staat symbool voor één van de gevaren tijdens de trek.

De boomvalk is een roofvogel die graag zwaluwen veschalkt. Hij trekt zelfs mee met de zwaluwen...voor hem zijn de grote groepen trekkende zwaluwen dus een vliegende en goedgevulde voorraadkast! Naast deze soort is enkel de eleonora's valk vaardig genoeg om de wendbare zwaluwen te vangen. Huis- en boerenzwaluw weten dit en ontwikkelden een speciale alarmroep voor deze roofvogels.

Wist je dat?

Om zo goed mogelijk gebruik te maken van de vlucht trekvogels, verdelen de valken van een eiland - vaak meer dan honderd eleonora's valken - zich op circa 1000 meter hoogte over een "front" van één tot twee kilometer. Vliegend in tegenwind, wachten zij op de komst van de trekvogels, die - door hun tocht over de zee oververmoeid - een gemakkelijke prooi zijn. De jachtactiviteit is het grootst in de voormiddag, omdat dan ook de trek van de kleine vogels het intensiefst is. Deze valken hebben zelfs hun broedmoment afgestemd op de zangvogeltrek. Ze broeden niet in de lente, maar wel in het najaar!

5 Welkom in de warme landen:

Didactisch materiaal

Zwart-wit prent van zwaluwen die rond een olifant cirkelen. Wordt gebruikt om het verhaal te onderbouwen.

Inhoud:

De olifant staat symbool voor een warm land in het overwinteringsgebied.

